

Trendy zaměstnanosti starších lidí na evropském a domácím trhu práce

Evropský Eurofound nedávno vydal novou studii mapující problematiku pracujících starších osob na evropském trhu práce. Dovolte nám prezentovat několik zajímavých zjištění.

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA,**
prezident APSS ČR;
doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.,
Fakulta veřejných politik
Slezské univerzity v Opavě

➤ Trendy zaměstnanosti

Zvýšení podílu starších pracovníků na celkové zaměstnanosti je patrné ve všech členských státech s výjimkou Malty, kde tento podíl mezi lety 2010 a 2023 mírně poklesl. V roce 2023 se v osmi členských státech (Bulharsku, Dánsku, Německu, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Portugalsku a Finsku) starší pracovníci podíleli na celkové zaměstnanosti více než pětinou a ve všech členských státech kromě Lucemburska a Malty tvoří tyto lidé více než 15 % pracovní síly.

Důležité je, že Itálie a Německo, dvě z největších ekonomik EU, zaznamenaly nejvýraznější nárůst podílu starších pracovníků na trhu práce. V případě Itálie je rychlý nárůst od roku 2010 vysvětlován kombinací faktorů, včetně čisté migrace a nízké porodnosti, které přispěly k úbytku počtu lidí spadajících do mladších věkových skupin, a také obzvláště nízké míry účasti mladších osob na trhu práce.

Jedním z nejvýznamnějších vývojových trendů za poslední dekádu je trvalý nárůst míry zaměstnanosti starších pracovníků (viz graf č. 1). Změny v mírách zaměstnanosti ostatních věkových skupin byly mírnější, ale míra zaměstnanosti osob ve věku 55–64 let se mezi lety 2010 a 2023 zvýšila téměř o 20 procentních bodů. Tento výrazný nárůst účasti starších osob na trhu práce je výsledkem kombinace institucionálních a individuálních faktorů. Reformy důchodových systémů, které začaly na počátku 21. století, měly za cíl motivovat k delší pracovní aktivitě prostřednictvím zvyšování zákonného důchodového věku a omezení štědrosti předčasných důchodových dávek. Kromě toho v souvislosti s prodlužující se délkou života se pracovníci sami snaží od-

kládat odchod do důchodu, aby si zvýšili nárok na důchod a ve stáří se finančně zabezpečili.

➤ A jak je na tom Česká republika?

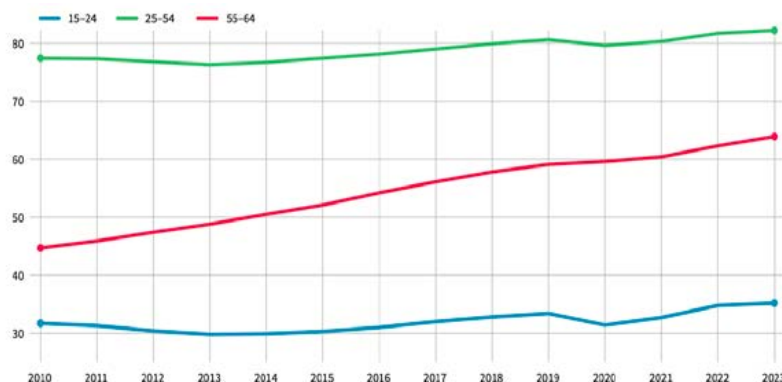
Česká společnost stárne, protože se rodí méně dětí a zvyšuje se věk, kterého se dožíváme. Průměrná délka života vzrostla z 75,3 let v roce 2003 na 80 let v roce 2023. V zemi s populací 10,6 milionu žilo v roce 2018 přibližně 2,0 milionu lidí ve věku 65 a více let. Tento počet vzrostl v roce 2023 na 2,2 milionu (z celkových 10,8 milionu obyvatel) a očekává se, že do roku 2050 dále vzroste na přibližně 3,1 milionu, což bude představovat asi 30 %

celkové populace. Na začátku roku 2024 připadalo na každých sto osob ve věku 20 až 64 let celkem 72 osob mladších 20 let nebo starších 65 let. Do poloviny 50. let 21. století by toto číslo mohlo vzrůst až na 90.

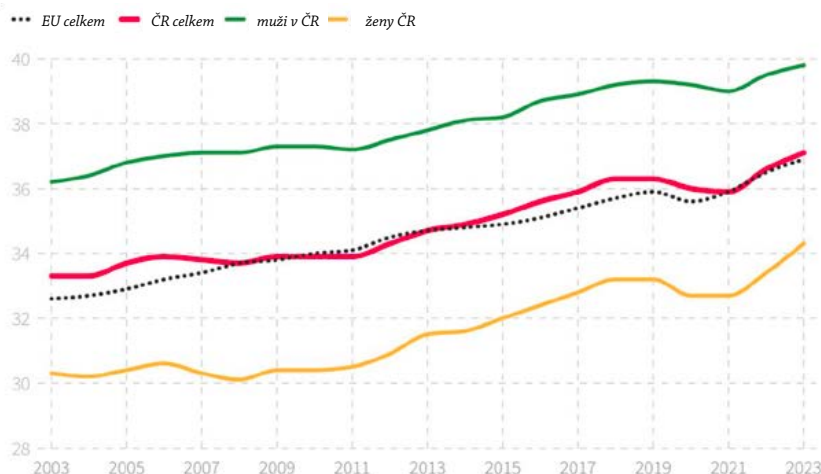
Kromě toho se očekává, že celková populace České republiky po roce 2024 začne klesat (Český statistický úřad, 2023a; MPSV, 2022).

Stárnutí populace bude mít významný dopad na českou společnost a ekonomiku.

Jedním z hlavních rizik je úbytek pracovní síly. Silná generace narozená v 70. letech dosáhne důchodového věku v polovině 30. let 21. století. To povede k výraznému poklesu počtu osob ve věku 16–64 let, tedy

Graf č. 1: Míra zaměstnanosti podle věkových skupin, EU 27, 2010–2023, zdroj: Eurostat a EU-LFS

Graf č. 2: Délka pracovního života v České republice mezi lety 2003 a 2023

ekonomicky aktivní populace, a k nárůstu počtu seniorů (Pertold & Federičová, 2020).

Ve srovnání s průměrem EU 27 mají čeští muži delší pracovní život a vyšší průměrný věk odchodu z trhu práce. U českých žen tyto ukazatele mírně zaostávají za průměrem EU 27.

Míra zaměstnanosti je v České republice vyšší než průměr EU 27 jak u mužů, tak u žen. Relativně vysoká zaměstnanost je i u osob ve věku 55–64 let, nicméně po dosažení důchodového věku prudce klesá.

Míra nezaměstnanosti je v České republice nižší než průměr EU 27 napříč všemi věkovými skupinami a u obou pohlaví. To se projevuje i v nízkých mírách dlouhodobé nezaměstnanosti, které jsou výrazně pod průměrem EU. Zajímavé je, že dlouhodobá nezaměstnanost je v Česku výrazně nižší u žen než u mužů.

Graf č. 2 ukazuje, že délka pracovního života se mezi lety 2003 a 2023 prodloužila z 33,3 na 37,1 let.

Tento trend z velké části kopíruje vývoj v EU – průměr 27. Za těmito průměrnými hodnotami se však skrývají výrazné rozdíly mezi pohlavími. Průměrná délka pracovního života v Česku je u žen přibližně o 6 let kratší než u mužů – a tento rozdíl nevykazuje žádné známky snižování.

Napříč Evropou jsou starší pracovníci důležití pro efektivní fungování velké části ekonomiky – od výroby a služeb až po vzdělávání. Každý rok odcházejí do důchodu miliony zdravých a pracovně schopných příslušníků generace baby boomu, přestože svou práci vnímají jako smysluplnou a mohly by v pracovní činnosti pokračovat.

Mnozí starší pracovníci však stále čelí překážkám, které jim brání zůstat v zaměstnání až do zákonného důchodového věku nebo i po jeho dosažení. Mezi tyto překážky patří například věková diskriminace na pracovištích a při náboru, špatné řízení věkové struktury zaměstnanců v mnoha firmách a absence soudržných a systematických strategií zaměřených na stárnutí pracovní síly.

Stárnoucí pracovníci se také potýkají s obtížemi v oblasti rozvoje dovedností a kariérního postupu.

Literatura:

- *Keeping older workers in the labour force*, Eurofound (2025), Publications Office of the European Union, Luxembourg. ISBN: ISBN 978-92-897-2464-7
- PERTOLD, Filip, a FEDERIČOVÁ, Miroslava. *Odchody do důchodu v Česku: role očekávání a zdravotního stavu v mezinárodním srovnání* (2020), Praha: Národohospodářský ústav AV ČR. ISBN 978-80-7344-545-4

Empathic Film Festival přinese do Tábora filmy se sociální tematikou

Druhý ročník Empathic Film Festival se uskuteční už 18.–20. září v kině Svět v Táboře. Zahajovacím snímkem bude nový český film *Pod parou za účasti herců a tvůrců*.

Empathic Film Festival se poprvé konal v loňském roce na podzim. První ročník byl velmi úspěšný. Bylo uvedeno přes 12 filmů se sociální tematikou, konkrétně zaměřené na témata Alzheimerovy choroby, vliv sociálních sítí na chování jedinců, mezilidské vztahy, dospívání, partnerské vztahy a traumata. Snímky zaujaly mnoho návštěvníků a vyvolaly zajímavé diskuze. Atmosféra festivalu podpořila empatii a otevřenost vůči složitým životním příběhům.

„I v letošním roce chceme upoutat sociálními tématy, o kterých je třeba mluvit. Budeme se věnovat například tématu závislosti na drogách či alkoholu, autismu, dospívání nebo i domácího násilí. Chystáme opět zajímavé diskuze k jednotlivým filmům, ale i přehlídku krátkých studentských filmů s následným oceněním,“ sdělili pořadatelé festivalu Kateřina a Jiří Duškovi.

Empathic Film Festival letos ve třech dnech představí spousty zajímavých snímků. Jako zahajovací film vybrali pořadatelé nový český film *Pod parou*. Po promítání se uskuteční beseda za účasti hereček Hany Vágnerové a Alžběty Ferencové a režiséra a producenta Rudolfa Biermanna. Dále můžete zhlédnout oceněný film *Všechna ta krása a zabíjení* či legendární americký film z 20. století o vlivu alkoholismu – *Ztracený víkend*. V dopoledních hodinách budou představeny naučné filmy pro zá-

kladní a střední školy z okolí. V rámci festivalu se uskuteční také přehlídka krátkých studentských filmů z Filmové akademie v Písku nebo z umělecké školy Michael. Následně porota ocení tři nejlepší studentské filmy, které budou vyhlášeny při příležitosti slavnostního zakončení v sobotu 20. září v 19.00 hodin. Festival zakončí závěrečný snímek s názvem *MAMI!* o diagnóze ADHD.

Vstupenky můžete zakoupit na webu festivalu: www.empathicfilmfestival.com nebo v síti GoOut.cz.

